

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบเจตคติและความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนพูดสองภาษาที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้นิทานพื้นบ้านและบทอ่านทั่วไป ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแวง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. นิทาน
2. การอ่าน
3. เจตคติ
4. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มภาษาไทย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิทาน

ความหมายของนิทานพื้นบ้าน

นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของนิทานไว้ดังต่อไปนี้

พรศักดิ์ พรหมแก้ว (2542 : 3790) กล่าวไว้ในหนังสือสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เกิดจากปัญญาและจินตนาการของมนุษย์ มนุษย์ในแต่ละสังคม รู้จักผูกเรื่องขึ้นเป็นนิทานเล่าสู่กันฟังมาช้านานแล้ว แม้ในปัจจุบันจะมีสิ่งที่ทำให้ความบันเทิงมากขึ้นและมีรูปแบบของความบันเทิงหลากหลายขึ้นก็ตาม แต่นิทานก็ยังคงเป็นที่นิยมของคนทั่วไป จึงอาจกล่าวได้ว่า การเล่านิทานเป็น “วัฒนธรรมร่วม” อย่างหนึ่งของสังคมมนุษยชาติ เพียงแต่อาจมีเนื้อหานิทานตลอดจนวัฒนธรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทานแตกต่างกันไปบ้างในแต่ละสังคมเท่านั้น นิทานที่ชาวบ้านในแต่ละสังคมเล่าสู่กันฟังมาแต่เดิมนั้นเรียกว่า “นิทานพื้นบ้าน” (Folktale) นอกจากนี้ วิเชียร เกษประทุม (2540 : 2) ได้กล่าวถึงนิทานว่า มนุษย์ทั่วไปในโลกทุกหนทุกแห่ง ต่างมีนิทานเล่าต่อๆ กันมา ถึงแม้ว่าเราจะต่างศาสนาแต่จะมีข้อเหมือนกันอยู่เสมอในเรื่องธรรมชาติของสภาพความเป็นมนุษย์ คือมี โลก โกรธ หลง มี ทั้งคลกขบขัน นำหัวเราะ และที่สำคัญคือมีความคิดคำนึงคล้ายคลึงกัน และต่างก็มีลักษณะ

เหล่านี้สืบกันมาเป็นมรดกของมนุษยชาติเหมือนกัน มรดกแห่งสภาพความเป็นมนุษย์นี้จะเห็นได้จากคติชาวบ้านและนิทานพื้นบ้าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 157) กล่าวว่า นิทาน คือเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานด้วย “มุขปาฐะ” คือ การเล่าจากปากต่อปากเรื่อยมา ตั้งแต่ยังไม่มีการพิมพ์เกิดขึ้น จึงถือได้ว่าเป็นวรรณกรรมปากเปล่า (Oral Literature) จนกระทั่งมีการพิมพ์เกิดขึ้น นิทานมักขึ้นต้นด้วยคำว่า “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว” หรือ “ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว” (Once upon a time) เนื้อเรื่องของนิทานมักจะมียุทธินิหารต่างๆ เพื่อเร้าความสนใจ เนื้อเรื่องเดียวกันอาจมีหลายสำนวนและผิดเพี้ยนไป นิทานมีทั้งนิทานสมัยเก่าและนิทานสมัยใหม่ คือนิทานที่แต่งขึ้นใหม่

นิทานพื้นบ้าน หมายถึงเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาช้านาน นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของสังคมนั้น (ประพนธ์ เรืองณรงค์. 2542 : 1) นิทานเป็นวรรณกรรมที่แต่งขึ้นมาเพื่อความบันเทิงเป็นประการสำคัญ บางเรื่องฟังแล้วรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินทั้งเนื้อเรื่องและการใช้ภาษา ยิ่งผู้เล่ามีลีลาในการเล่าด้วยแล้วยิ่งทำให้นิทานเรื่องนั้นมีรสชาติน่าติดตามยิ่งขึ้นไปอีก สิ่งที่ได้จากนิทานนอกจากความบันเทิงแล้ว อาจจะมีเรื่องอย่างอื่นด้วย คือ คติธรรมและความรู้ในด้านต่างๆ (สืบพงศ์ ธรรมชาติ. 2540 : 49 - 50)

นิทานพื้นบ้านในสมัยก่อนจะเป็นวรรณกรรมปากเปล่า ไม่ปรากฏผู้เล่า ไม่มีใครรู้ว่านิทานพื้นบ้านเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อใดและเกิดขึ้นได้อย่างไร สันนิษฐานว่าเกิดจากการกล่าวขย่งของวีรบุรุษ วีรสตรี หรือการกล่าวแสดงความเสียใจ ร้องหรือเล่าในเรื่องที่เป็นความสนุกสนาน ซึ่งแก่นของนิทานพื้นบ้านที่มีความคล้ายคลึงกันนั้น อาจจะเป็นเนื่องจากมนุษย์มีความต้องการพื้นฐานและอารมณ์ ตลอดจนความอยากรู้อยากเห็นเช่นเดียวกัน (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2542 : 159)

สำหรับนิทานพื้นบ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการถ่ายทอดโดยมีเรื่องราวที่คล้ายคลึงกับนิทานในภูมิภาคอื่น นิทานพื้นบ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ส่วนใหญ่จะเป็นนิทานที่ชาวไทยมุสลิมภาคใต้นิยมใช้เล่าโดยใช้ภาษามลายูถิ่นในการเล่า และบางครั้งก็ยังคงใช้ภาษาไทยในการเล่าสืบต่อกันมา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พรศักดิ์ พรหมแก้ว (2542 : 3793) ที่ว่า ในเขต 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ สตูล ยะลา ปัตตานีและนราธิวาสจะมีนิทานที่ชาวไทยมุสลิมเล่าสู่กันฟังเป็นภาษาไทยหลายเรื่อง ซึ่งมีลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมไทยมุสลิมปรากฏอยู่ อาจเป็นชื่อตัวละครและ/หรือเนื้อหา เช่น เรื่อง “ไซตุลสะผู้ยากจน” “มุขอมันชื่อ” “อานางเขิน” “หญิงมีสามีครบสี่สิบคน” เป็นต้น

จากความหมายของนิทานข้างต้นสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้าน เป็นเรื่องราวที่เล่าต่อกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง นิทานเป็นวรรณกรรมที่แต่งขึ้นมาเพื่อความบันเทิง ตลอดจนเพื่อการอบรมสั่งสอนบุคคลในสังคม นิทานพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนในสังคมที่ทุกคนในสังคมควรร่วมกันอนุรักษ์ให้คงอยู่กับสังคมเราตลอดไป

การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน

ในการแบ่งประเภทของนิทานนั้น สามารถแบ่งออกได้หลายลักษณะหลาย รูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความต้องการที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้นักการศึกษาได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของนิทานไว้ดังนี้

วิล มาสจรัส (2539 : 14) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้านสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ 4 ประเภท คือ นิทานภายิต นิทานเทพนิยาย นิทานชาวบ้าน และ นิทานชาดก การแบ่งนิทานตามรูปแบบของนิทานสามารถแบ่งได้ตามเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องราวของนิทานได้ 6 ประเภท (เกริก ชื่นพันธ์. 2538 : 13) คือ

1. เทพนิทานหรือเทพนิยาย หรือเรื่องราวปรัมปราเป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริง ตัวเอกหรือตัวละครเด่นๆ จะมีอภินิหารหรือเวทมนต์ ฤทธิ์เดช มีพระเอกเป็นเจ้าชายมีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้า เทวดา มียักษ์ ฯลฯ เป็นต้น
2. นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ เรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การเกิด ฯลฯ เป็นต้น
3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เลียบเคียงเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ ให้บังเกิดผลในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ให้พิถีพิถัน ละเอียดรอบคอบและไม่ประมาท
4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถ กล้าหาญ นิทานเมตตาต่อผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขแต่มีกสร้างจากหรือสถานการณ์นำตื่นตื่นเกินความเป็นจริง
5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่เป็นเรื่องราวของเหตุที่มาจากสิ่งหนึ่งสิ่งใด และอธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องราวนั้นๆ ด้วย
6. เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่มีอภินิหารเหนือความเป็นจริงลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ฯลฯ เป็นต้น

ส่วนประพนธ์ เรื่องณรงค์ (2542 : 2 - 3) ได้แบ่งนิทานพื้นบ้านชายแดนภาคใต้ ออกเป็น 8 ประเภทด้วยกัน คือ 1) นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่มุ่งชี้ให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องของตัวละคร ล้วนเป็นเรื่องที่มีคติสอนใจ 2) นิทานอธิบายปรากฏการณ์หรือสาเหตุต่างๆ 3) ประเภทกล่าวถึงสมบัติที่ฝังไว้ มักจะกล่าวถึงอมมนุษย์ 4) ประเภทความเชื่อ เป็นการสะท้อนถึงความเชื่อคั้งเดิมของมนุษย์และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา 5) ประเภทยกย่องผู้เก่งกล้า ผู้เก่งกล้าในนิทานไม่จำเป็นต้องเป็นอัศวิน อาจจะเป็นคนพิการก็ได้ 6) ประเภทตลกขบขัน 7) ประเภทเกี่ยวกับสัตว์ ในนิทานคือตัวแทนของคนที่มีนิสัยต่างๆ และ 8) ประเภทเกี่ยวกับตำนาน เป็นต้น นอกจากนี้ พรศักดิ์ พรหมแก้ว (2542 : 3793-3796) ได้กล่าวถึงประเภทของนิทานพื้นบ้านในภาคใต้ไว้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคใต้มีเนื้อหาหลายประเภท เช่นเดียวกับนิทานในภูมิภาคอื่นทั่วไป ซึ่งพอจะแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ 5 ประเภทด้วยกัน ดังนี้

1. นิทานมุขตลก เป็นนิทานที่มุ่งให้ความบันเทิงใจแก่ผู้ฟังโดยตรง ชาวภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขัน นิทานเช่นนี้จึงเป็นที่นิยมของชาวภาคใต้มากเป็นพิเศษนิทานมุขตลกในภาคใต้แบ่งตามแนวคิดที่ก่อให้เกิดอารมณ์ขันได้ดังนี้

1.1 นิทานมุขตลกเกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่น เรื่องทะเลสิ่งจนได้คือ เทียนไขทำพิช

เป็นต้น

1.2 นิทานมุขตลกเกี่ยวกับลักษณะและความสามารถของตัวละคร เช่น เรื่องสามชาย คนขี้ลืม กลุ่มอุจจน เป็นต้น

1.3 นิทานมุขตลกแบบข้อนผู้ฟัง เช่น เรื่องเต่า คนปัญญาอ่อน เป็นต้น

2. นิทานอธิบาย เป็นนิทาน ที่มุ่งให้คำตอบเกี่ยวกับความเป็นมาของสิ่งและสภาพต่างๆ นิทานประเภทนี้มักเป็นนิทานเก่าแก่ที่เล่าสืบทอดมาช้านาน ซึ่งพอจะแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 นิทานอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ เช่น เรื่องสายสิง เพดาน พรหม

เป็นต้น

2.2 นิทานอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติของสัตว์ เช่น นกปูดตาแดง กระจ่ายหาง

ค้วน เป็นต้น

2.3 นิทานอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติของพืช เช่น เรื่องเม็ควงเลิศล่อ

2.4 นิทานอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติ อื่นๆ ทั่วไป เช่น เรื่องราหูกินจันทร์

กระจ่ายบนดวงจันทร์ เป็นต้น

3. นิทานภูมินามหรือนิทานเกี่ยวกับการกำเนิดสถานที่ เป็นนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ ซึ่งพอจะแบ่งได้ดังนี้

3.1 นิทานเกี่ยวกับสถานที่ตามธรรมชาติ เช่น เรื่องเกาะจรเข้ เกาะคาปู เขาชัยสน เป็นต้น

3.2 นิทานเกี่ยวกับชุมชนของมนุษย์หรือสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ศาลโค๊ะ นายมน ศาลพระเจ้าม่วง เป็นต้น

4. นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ นิทานประเภทนี้ในภาคใต้มีมากเช่นกัน มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อในอำนาจเร้นลับต่างๆ นิทานพื้นบ้านประเภทนี้พอจะแบ่งออกได้ดังนี้

4.1 นิทานความเชื่อเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติ เช่น เรื่องผีให้ทรัพย์ นางตะเคียน นายทนนางทาน เป็นต้น

4.2 นิทานความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี เช่น เรื่องผีหลังกลวง ผีกระสือ เป็นต้น

5. นิทานคติ เป็นนิทานที่มีเนื้อหาในทางสั่งสอนอบรมหรือให้คติในการดำเนินชีวิต แก่ผู้ฟังตามค่านิยมของสังคมภาคใต้ เช่น เรื่องไครบาป ชายหัวค้อ กระตุกไก่ เป็นต้น

จากการแบ่งประเภทของนิทานข้างต้นอาจสรุปได้ว่า นิทานสามารถแบ่งได้หลายประเภททั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของลักษณะการแบ่ง นิทานพื้นบ้านมีหลายประเภทด้วยกันเช่น นิทานภาษิต นิทานเทพนิยาย นิทานชาวบ้าน นิทานชาดก นิทานสอนคติธรรม นิทานเทพปกรณัม นิทานมุขตลก นิทานเกี่ยวกับความเชื่อ เป็นต้น

คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้านเป็นมรดกของสังคมที่ทรงคุณค่ายิ่ง เพราะนิทานพื้นบ้านเปรียบเสมือนรากเหง้าขององค์ความรู้ และภูมิปัญญาของปวงชนที่ได้สั่งสมและถ่ายทอดกันมาเป็นเวลานานจนถึงปัจจุบัน

นิทานพื้นบ้านมีคุณค่าต่อมนุษย์กล่าวคือ นิทานพื้นบ้านให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ เด็กที่ได้ฟังนิทานจึงเท่ากับได้มีโอกาสเรียนรู้ลักษณะของมนุษย์ นิทานให้ข้อคิดและคติเตือนใจนิทานจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม และนิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคมวิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ (วิเชียร เกษประทุม. 2540 :9-10)

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 175 - 176) ได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของการเล่านิทานสรุปได้ดังนี้

1. เป็นสายใยเชื่อมโยงในการสร้างความสัมพันธ์ ความรัก ความอบอุ่น

2. เป็นการสอนทางอ้อม ช่วยขัดเกลาภิรียมารยาท ความประพฤติ อุปนิสัย
ระเบียบวินัย และปลูกฝังศีลธรรมจรรยาได้เป็นอย่างดี

3. ให้ความแจ่มใส สนุกสนาน รื่นริงบันเทิงใจ กระตุ้นความสนใจในการช่วย
ส่งเสริมให้รักการอ่าน กล่าวคือ เมื่อฟังนิทานแล้วทำให้อยากอ่านนิทานเรื่องนั้นๆ หรือเรื่อง
อื่นต่อไป

4. ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางภาษา และเกิดจินตนาการจากนิทานที่ได้ฟัง

5. ทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์จากนิทานที่ได้ฟัง สามารถสร้างจินตนาการได้
ต่อจากเรื่องที่ฟัง ทำให้เด็กสามารถแต่งนิทานขึ้นมาเองได้

นอกจากนี้ พรศักดิ์ พรหมแก้ว (2542 : 3796) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้านโดยทั่วไป
มีคุณค่าต่อมนุษย์แต่ละสังคมในลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้คุณค่าของนิทานพื้นบ้านภาคใต้อาจ
สรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าทางปัญญา นิทานเป็นเรื่องราวที่ต้องอาศัยความรู้ความคิด จินตนาการและ
ศิลปะในการสื่อสารให้ประสานกันได้ดี ช่วยฝึกฝนและเสริมสร้างปัญญาแก่ผู้เล่า ผู้ฟัง
และผู้ศึกษา เช่น การฝึกปัญญาในการผูกเรื่อง การจดจำ และการตีความเป็นต้น

2. คุณค่าทางการสำนึกอารมณ์ นิทานเป็นเรื่องราวที่มีตัวละครแสดงพฤติกรรม
หรือความเป็นมาของสิ่งต่างๆ จึงเป็นการสนองจิตสำนึกพื้นฐานด้านความบันเทิงและความ
อยากรู้อยากเห็นของมนุษย์

3. คุณค่าทางสังคมสัมพันธ์ การเล่านิทานทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันในกลุ่มพวก ซึ่ง
อาจเป็นเครือญาติ เพื่อนฝูงหรือคนอื่นๆ

4. คุณค่าทางการศึกษาศัพท์ สำนวนภาษาถิ่นได้

5. คุณค่าในการปลูกฝังค่านิยม ความคิด ความเชื่อของสังคมภาคใต้

6. คุณค่าทางการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้

จะเห็นได้ว่านิทานพื้นบ้านมีความสำคัญ มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อมนุษย์ในสังคม เช่น ให้
ความบันเทิงใจแก่ผู้ฟัง สร้างความรักความสามัคคี ให้คติสอนใจ นิทานจึงเปรียบเสมือน
กระจกบานใหญ่ที่สะท้อนความเป็นมา เรื่องราวต่างๆ ของสังคมมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

การอ่าน

✓ ความหมายของการอ่าน

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางการอ่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังต่อไปนี้
 ปรีชา ทิฆนพงศ์ (2542 : 70) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านหมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ตามที่ต้องการ

ฉวีวรรณ อุหาภินันท์ (2542 : 42) กล่าวว่า การอ่านคือ ความเข้าใจในสัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำและข้อความที่พิมพ์หรือเขียนขึ้นมา

วิไลลักษณ์ เล็กศิริรัตน์ (2537 : 1) กล่าวว่า การอ่านเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้เราเข้าถึงและเข้าใจสิ่งต่างๆ

สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์ (2534 : 8) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการอ่านไว้ว่า การอ่านคือ การรับรู้ความหมายจากถ้อยคำที่ตีพิมพ์อยู่ในสิ่งพิมพ์ หรือหนังสือ โดยผู้อ่านรับรู้ว่าคุณเขียนได้ส่งสารอะไรมายังผู้อ่าน ทั้งในด้านความคิด ความรู้ ความหมาย ความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น

ศิริรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2542 : 4) กล่าวว่า การอ่านมิใช่เพียงการออกเสียงตามตัวอักษรอย่างเดียว การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และจากความคิดที่ได้จากการอ่านผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เป็นเครื่องช่วยพิจารณาตัดสินใจนำแนวความคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป

บันลือ พฤกษะวัน (2538 : 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูดโดยการผสมเสียง เพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูด เป็นการอ่านเพื่อการอ่านออก มุ่งให้อ่านหนังสือได้แตกฉานเท่านั้น

2. การอ่านเป็นการใช้ความสามารถในการผสมผสานของตัวอักษร ออกเสียงเป็นคำหรือประโยคทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อความโดยการอ่าน หรือฟังผู้อื่นอ่านแล้วรู้เรื่อง เราเรียกว่า อ่านได้ ซึ่งมุ่งให้อ่านอ่านแล้วรู้เรื่องของสิ่งที่อ่านได้

3. การอ่านเป็นการสื่อความหมายที่จะถ่ายทอดความคิด ความรู้จากข้อเขียนถึงผู้อ่าน การอ่านลักษณะนี้เรียกว่า อ่านเป็น

4. การอ่านเป็นการพัฒนาความคิด โดยที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลายๆ ด้าน เช่น ใช้การสังเกตจำรูปคำ ใช้สติปัญญาและประสบการณ์เดิมในการแปลความ หรือถอดความให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้คือ

พกาศรี เข็นบุตร (2542 : 6) กล่าวว่า การอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่ไม่อาจจะพบได้ในชีวิตจริง นอกจากนี้ กัลยา ขวนมาลัย (2539 : 8) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับการอ่านว่า การอ่านหมายถึง การเข้าใจความหมายของคำ สัญลักษณ์ หรือเรื่องราวต่างๆ สามารถรับรู้แล้วแปลความหมายออกมาได้ หัวใจของการอ่าน ก็คือ การเข้าใจและสามารถแปลความหมายของถ้อยคำที่อ่านได้อย่างถูกต้องนั่นเอง

จากความหมายของการอ่านในข้างต้นพอสรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการ ระหว่างการอ่านตัวอักษรที่ปรากฏในสื่อต่างๆ กับการจับใจความ การแปลความ การตีความ และการขยายความของเรื่องราวที่อ่าน ก่อเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับและสามารถนำความรู้ที่ได้รับ จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

✓ ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์เรา การอ่านเปรียบเสมือนหนทางแห่งความสำเร็จ ผู้ที่ฝึกฝนการอ่านอยู่เป็นประจำจะส่งผลต่อการคิด สติปัญญา และการตัดสินใจของผู้อ่านอย่างเป็นระบบ

กัลยา ขวนมาลัย (2539 : 8 - 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านดังนี้

1. ช่วยให้เข้าใจชีวิตมากขึ้น โดยศึกษาชีวิตหลายๆ แบบจากหนังสือเป็นการเรียนรู้ชีวิตทางอ้อม
2. ช่วยให้เป็นผู้รอบรู้ เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ เพราะหนังสือจะบันทึกเรื่องราวของอดีต ปัจจุบัน และอนาคตด้วย
3. ช่วยให้เป็นผู้เฉลียวฉลาดในการตอบโต้หรือหาเหตุผลสนับสนุน ซึ่งได้มาจากการที่มีความรู้กว้างขวางโดยการอ่านนั่นเอง
4. ช่วยให้เป็นผู้ที่มีความคิดกว้างไกล มีเหตุผล เนื่องจากหนังสือส่วนใหญ่ได้บันทึกความคิดเห็นของผู้เขียนไว้ ซึ่งจะช่วยขยายความคิดของเราให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
5. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพิ่มรสชาติให้กับชีวิต
6. ช่วยพัฒนาตนเองและสังคมให้ดีขึ้น การอ่านทำให้เป็นคนทันโลกทันเหตุการณ์ รู้ถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถปรับตัวได้ดี
7. เป็นการสนองความต้องการความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์
8. เป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาให้ดีขึ้น การอ่านมากก็ทำให้รอบรู้มีข้อมูลต่างๆ มาก ย่อมมีส่วนพัฒนาทักษะการเขียน การพูดให้ดียิ่งขึ้น

9. ทำให้ผู้อ่านเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

10. การอ่านช่วยเร้าความสนใจ

ปรีชา ทิฆนพงศ์ (2542 : 71 - 72) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านสรุปได้ว่า การอ่านช่วยให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางออกไป ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านใดและสาขาใด ช่วยพัฒนาจิตใจ ให้เจริญงอกงามขึ้น ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา ช่วยพัฒนาอาชีพ และช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ศิวกานต์ ปทุมสุติ (2540 : 15 - 16) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการอ่านสรุปความว่า การอ่านมีความสำคัญต่อคนเรามาก เพราะว่าการอ่านเป็นช่องทางของการรับรู้ที่สามารถเลือกรับและแสวงหาได้ตามโอกาสที่ต้องการ การอ่านเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้ ความคิดและวิจรรย์ญาณให้คนเรามีความงอกงามทางวุฒิภาวะ วุฒิปัญญา และความสามารถได้คืบคั่ง นอกจากนี้การอ่านยังคงเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาในชีวิตและจิตวิญญาณของผู้อ่านให้เป็นที่ไปในทางที่ดีงามได้ด้วยตัวของตัวเอง ตลอดทั้งเป็นเสมือนสะพานเชื่อมประสานความรู้ ความเข้าใจของมวลมนุษยชาติทุกชาติทุกภาษาให้ถึงกันให้สามารถประกอบกิจต่างๆ อันเป็นคุณประโยชน์ร่วมกันได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษย์ การอ่านจะช่วยให้ผู้อ่านมีความคิดกว้างไกล มีเหตุผล ให้ความบันเทิงใจแก่ผู้อ่าน อีกทั้งทำให้เราเป็นผู้รอบรู้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ไม่ล้าหลัง การอ่านที่เหมาะสมจะส่งผลให้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะกระบวนการที่จำเป็นต่อชีวิต ในการอ่านแต่ละครั้งผู้อ่านจะมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล การอ่านแต่ละครั้งหากผู้อ่านได้กำหนดจุดมุ่งหมายเอาไว้จะทำให้การอ่านในครั้งนั้นๆ มีประสิทธิภาพ นักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

พระมหาเทียม สิริธำโณ (2544 : 9) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายและเป้าหมายของการอ่านคือ หนึ่งอ่านเพราะอยากรู้ สองอ่านเพื่อทำความเข้าใจ และสามอ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์ (2534 : 9) ได้สรุป จุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ 4 ประการคือ

1. การอ่านเพื่อความรู้

2. การอ่านเพื่อความบันเทิง
3. การอ่านเพื่อความคิดแปลกใหม่
4. การอ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ

ขณะที่ พระออบ โปษะกฤษณะ (2538 : 109) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายในการอ่านแยกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภท คือการอ่านเพื่อให้อ่าน และ การอ่านเพื่อให้เกิดความบันเทิง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิลเลียมส์ เล็กคิริร์ตัน (2537 : 6 - 7) ที่ว่า จุดมุ่งหมายของการอ่านประกอบด้วย การอ่านเพื่อฆ่าเวลา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อทราบและเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อคลายความเครียด เพื่อแก้ปัญหาในใจ เพื่อขยายพื้นฐานความรู้และเพื่อปรับปรุงตนเอง ฯลฯ

กัลยา ขวนมาลัย (2539 : 12) กล่าวว่า ผู้อ่านย่อมมีจุดมุ่งหมายในการอ่านเสมอแล้วแต่ชนิดของหนังสือที่อ่าน ซึ่งอาจแบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านได้เป็น 4 ประเภทดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้
2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด
3. อ่านเพื่อความบันเทิง
4. อ่านเพื่อสนองความต้องการอื่นๆ

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในการอ่าน มี 5 ประการ คือ อ่านเพื่อความรู้ อ่านเพื่อความบันเทิง อ่านเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ อ่านเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ และการอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่นๆ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของผู้อ่านว่าจะไปในทิศทางใดเป็นสำคัญ

รูปแบบการอ่าน

รูปแบบในการอ่านเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการอ่านประการหนึ่ง ทั้งนี้ นักการศึกษาได้กล่าวถึงรูปแบบการอ่านไว้ดังนี้

สนิท บุญฤทธิ์ (2542 : 28 - 31) กล่าวถึงรูปแบบของการอ่านสรุปได้ว่า การอ่านมี 2 รูปแบบคือ การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ ซึ่งการอ่านออกเสียงคือการอ่านดังๆ หรืออ่านให้ผู้อื่นได้ยินถ้อยคำที่อ่าน เป็นการอ่านโดยการเปลี่ยนตัวหนังสือให้เป็นเสียงที่ได้ยินด้วยหู แล้วแปรเป็นความเข้าใจ ความเสนาะเพราะพริ้ง และความซึมซับในอารมณ์ ส่วนการอ่านในใจเป็นการอ่านโดยแปรตัวหนังสือเป็นความเข้าใจโดยที่เคี้ยวโดยไม่ต้องออกเสียงผ่านริมฝีปาก การอ่านแบบนี้จึงรู้สึกเหมือนมีเสียงก้องอยู่ในใจและรับรู้สารได้เพียงคนเดียว คือผู้อ่านเท่านั้น

ในทำนองเดียวกัน วิไลลักษณ์ เล็กศิริรัตน์ (2537 : 4 - 5) ได้แบ่งรูปแบบการอ่านตามลักษณะที่อ่านได้เป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ การอ่านออกเสียง และการอ่านในใจ การอ่านออกเสียง ผู้อ่านจะอ่านได้ไม่นานนักเพราะจำเป็นต้องอ่านทุกตัวอักษร จะอ่านแบบผ่านๆ หรืออ่านข้ามไม่ได้จึงทำให้เหนื่อยเร็ว ส่วนการอ่านในใจ เป็นการอ่านให้เข้าใจเรื่อง โดยไม่ต้องเปล่งเสียงออกมาให้ผู้อื่นได้ยิน การอ่านในใจเป็นการอ่านเพื่อความเข้าใจของตัวเอง ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านจะอ่านได้รวดเร็ว เข้าใจถูกต้อง เก็บสาระสำคัญได้ครบถ้วน

โดยสรุปแล้วรูปแบบของการอ่านมี 2 ลักษณะ คือ การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้อ่านและเนื้อหาการอ่านเป็นสำคัญ

กระบวนการอ่าน

กระบวนการอ่านถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของทักษะการอ่าน ทั้งนี้การศึกษาได้กล่าวถึงกระบวนการอ่านไว้ดังนี้

ธิดา โมสิกรัตน์ และ อนุอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล (2539 : 5) กล่าวว่า กระบวนการอ่านมีระบบและขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอนได้แก่ การรู้จักคำ การเข้าใจความหมาย การมีปฏิริยาต่อสารและการรวบรวมความคิด

กัลยา ยวนมาลัย (2539 : 12) ได้สรุปกระบวนการอ่านไว้ว่า กระบวนการอ่านที่เป็นขั้นตอนของการอ่านมีดังนี้

1. การมองเห็นตัวอักษรอย่างชัดเจน
2. การแปลและเข้าใจความหมายของอักษรที่เห็นนั้น
3. การรู้จักตีความหมายที่ถูกต้องตรงกับผู้แต่งตั้งใจไว้
4. การนำประโยชน์ที่ได้จากการอ่านไปใช้

ศิวกานต์ ปทุมสุติ (2540 : 22 - 23) กล่าวถึงกระบวนการอ่านที่แตกต่างไปจากคนอื่นว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ซึ่งจะเกิดผลสัมฤทธิ์ดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการอ่านเป็นสำคัญ ดังนี้

1. ผู้อ่าน
2. หนังสือ
3. ความหมาย
4. การนำไปใช้

สรุปได้ว่า กระบวนการอ่านจะดำเนินไปเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการมองเห็นตัวอักษร การรู้จักคำ การเข้าใจความหมาย การแปลความหมาย และการตีความหมายได้ สอดคล้องกับจุดประสงค์ของผู้เขียน

ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดของการอ่านถือเป็นหัวใจของการอ่าน การอ่านที่ดีและประสบผลสำเร็จนั้นผู้อ่านจะต้องมีความเข้าใจในการอ่านด้วย นักการศึกษาได้กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

ไวไลต์กษณ์ เล็กศิริรัตน์ (2537 : 9) กล่าวว่า หน้าที่ที่สำคัญที่ผู้อ่านจะต้องทำในฐานะผู้รับสารก็คือ ทำความเข้าใจกับข้อความนั้น จนเกิดความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ความเข้าใจในการอ่าน อาจแบ่งได้เป็น 3 ระดับตามทักษะที่แสดงออก คือความเข้าใจในการอ่านระดับแรก ได้แก่ความสามารถในการจับใจความสำคัญและความคิขย่อๆ ที่สนับสนุนหรือขยายใจความสำคัญหรือความคิขสำคัญนั้นได้ ความเข้าใจในการอ่านระดับที่สอง เป็นความสามารถในการแยกแยะความคิขต่างๆ สามารถแยกข้อเท็จจริงและข้อคิขเห็นได้ แปลความหมายของถ้อยคำ และความคิขได้ ตลอดจนขยายความของสิ่งที่อ่านได้ และความเข้าใจในการอ่านระดับที่สาม เป็นการเข้าใจถึงคุณค่าของเรื่องที่อ่าน เกิดความซาบซึ้งและสามารถประเมินและตัดสินค่าได้

ดัลล์แมน (Dallman. 1974 : 166) กล่าวว่า ระดับของความเข้าใจในการอ่านมี 4 ระดับ ด้วยกันคือ ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง ระดับความเข้าใจขั้นตีความ ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่า และระดับความซาบซึ้ง

สนิท บุญฤทธิ์ (2542 : 34) กล่าวว่า ในการอ่านนั้นผู้อ่านจะประสบความสำเร็จในระดับต่างๆ กันตามสติปัญญาและความสามารถ ได้แก่ ระดับการอ่านเอาเรื่อง ระดับการอ่านตีความ ระดับการอ่านขยายความ ระดับการอ่านวิจารณ์และระดับการอ่านตีบท

นอกจากนี้ ชวาล แพร์ตกุล (2520 : 67) ได้กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่าน สรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านคือความสามารถในการผสมผสานแล้วขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล ความเข้าใจในการอ่านสามารถแสดงออกด้วยพฤติกรรม 3 ประการคือ

1. การแปลความ (Traslation) คือ การแปลเรื่องราวหรือข้อความเดิมให้ออกมาเป็นคำใหม่ ภาษาใหม่
2. การตีความ (Interpretation) คือ การเก็บความคิขเดิมมาบันทึกใหม่ การจัด

เนื้อเรื่องใหม่เป็นการมองในแง่ใหม่ ค้นหาเปรียบเทียบทั้งความสำคัญและความสัมพันธ์ของส่วนย่อยๆ ภายในเรื่องราวนั้นย่อจนเป็นข้อสรุปได้

3. การขยายความ (Extrapolation) คือ การขยายความคิดให้กว้างไกลโดยอาศัยความสัมพันธ์กับสถานการณ์เดิมที่ได้รับในตอนต้น

บอนด์ และ ทิงเกอร์ (Bond and Tinker. 1979 : 235) กล่าวว่า ความสามารถในการอ่านขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ดังนี้

1. การเข้าใจความหมายของคำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นทักษะขั้นพื้นฐานของการอ่านหากนักเรียนรู้จักความหมายของคำไม่เพียงพอ จะส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเข้าใจประโยคข้อความแต่ละย่อหน้าและไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้

2. การเข้าใจความหมายของหน่วยความคิด นักเรียนจะเข้าใจความหมายของกลุ่มคำได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนผู้นั้นรู้จักคำอ่านที่เป็นหน่วยความคิด ส่วนการอ่านที่ละคำนั้นจะไม่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจได้ดี

3. การเข้าใจประโยค นักเรียนจะต้องมองเห็นถึงความสมบูรณ์ระหว่างคำและกลุ่มคำในประโยค

4. การเข้าใจในข้อความของแต่ละย่อหน้า

5. การเข้าใจความสัมพันธ์ของแต่ละย่อหน้า หรือเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดคือ ต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความสำคัญในแต่ละตอนจึงจะส่งผลให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องทั้งหมด

สุภกานต์ หลายสิบ (2540 : 11) กล่าวไว้ว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นหัวใจสำคัญของการอ่านเพราะการอ่านออกเสียงเพียงอย่างเดียวนั้นย่อมไม่เกิดประโยชน์หากไม่มีความเข้าใจในการอ่าน ทั้งนี้ความเข้าใจในการอ่านนั้นต้องอาศัยความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ หลายๆ ด้านประกอบกัน ได้แก่

1. ความเข้าใจในความหมายของคำศัพท์
2. การเรียงลำดับเหตุการณ์ได้
3. การจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน
4. การสังเกตความสำคัญของข้อความที่อ่าน
5. การสรุปและการคาดการณ์ล่วงหน้า

การอ่านจะเกิดความเข้าใจได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยเบื้องต้น เกี่ยวกับตัวผู้อ่าน 5 ประการ (กัลยา ขวนมาลัย. 2539 : 31) คือ ประการแรก ประสบการณ์ของผู้อ่านในเรื่องที่อ่านจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ชัดเจนและเห็นภาพพจน์ เกิดจินตนาการได้ง่ายเพราะมีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาแล้ว ประการที่สอง ความสามารถด้านภาษาคือความรู้ในด้าน

ศัพท์ ถ้อยคำ ส่วนวนโวหารและความหมายต่างๆ ประการที่สาม ความสามารถในการคิด ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องที่จะได้อ่านได้จะต้องใช้ความสามารถในการคิด ประสบการณ์เป็นส่วนประกอบสำคัญของความคิด การเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และการมีประสบการณ์ตรงซึ่งจะเป็นส่วนประกอบในการพัฒนาความคิด ประการที่สี่ ความสนใจและความเชื่อจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่าน เรามักอ่านเรื่องที่เราสนใจด้วยความอยากรู้อยากเห็นและประการสุดท้าย จุดประสงค์ในการอ่าน การอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมายจะทำให้ผู้อ่านสามารถมุ่งความสนใจสู่เรื่องทำให้เกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ คอว์สัน (Dowson, 1959 : 177) ได้เสนอแนะแนวทางในการสอนให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

1. สอนให้นักเรียนเข้าใจความหมาย กลุ่มคำ ประโยค และข้อความนั้นๆ
2. ฝึกให้นักเรียนจับใจความสำคัญได้โดยการตั้งคำถามให้นักเรียนนึกถึงเรื่องที่ได้อ่านไปแล้วทั้งหมด อย่างเช่น เรื่องนี้เกี่ยวกับอะไร สอนว่าอย่างไร เป็นต้น
3. ฝึกให้อ่านเพื่อสังเคราะห์ละเอียดเกี่ยวกับเรื่องโดยกำหนดให้อ่านและวิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่อ่าน
4. ฝึกให้อ่านเพื่อคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไป หรือเพื่อแก้ปัญหาโดยการเล่าเรื่องแล้วทิ้งท้ายให้นักเรียนทำนายเรื่องต่อไปนี้จะเกิดอะไรขึ้น
5. ฝึกให้นักเรียนอ่าน โดยกำหนดว่าต้องการให้รู้เรื่องใดบ้าง
6. ฝึกให้นักเรียนอ่านเพื่อให้มีจินตนาการเพิ่มขึ้น
7. ฝึกให้นักเรียนอ่านเพื่อทราบการจัดระเบียบหรือแนวทางในการลำดับความของนักเรียน

ส่วน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537 : ๕ - ๗) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสกิมมากับการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจในการอ่านว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจต้องอาศัยโครงสร้างของความสามารถทางการอ่าน และข้อมูลจากบทอ่านมาช่วยทำความเข้าใจในการอ่าน ขอบเขตของความรู้จะช่วยให้ผู้อ่านค้นพบความรู้ใหม่ที่ต้องการจากการอ่าน การอ่านจึงเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับหนังสือ โครงสร้างความรู้หรือสกิมมาจะช่วยให้ผู้อ่านเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์พื้นฐานที่ผู้อ่านมีอยู่ ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่อ่านมากขึ้น ดังนั้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ครูจะต้องช่วยนักเรียนให้สามารถนำความรู้เดิมเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ในหนังสือที่อ่าน จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ดี

จากข้อความข้างต้นเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านสรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่าน เป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน เพราะหากผู้อ่านไม่มีความเข้าใจในเรื่องที่ได้อ่านแล้วก็จะไม่เกิดผลประโยชน์อะไร การอ่านเพื่อความเข้าใจต้องอาศัยโครงสร้างของความสามารถทางการอ่าน และข้อมูลจากบทอ่านมาช่วยทำความเข้าใจในการอ่าน ขอบเขตของความรู้จะช่วยให้ผู้อ่าน ค้นพบความรู้ใหม่ที่ต้องการจากการอ่าน

ความสนใจในการอ่านของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6)

การอ่านเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน การส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยในการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ครูผู้สอนและผู้ปกครองควรจะศึกษาและเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความพร้อมในการอ่าน ความสนใจในการอ่านของนักเรียนก่อนเพื่อความสะดวกและง่ายต่อการสอนอ่าน นักการศึกษาได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนอ่าน ดังนี้

กรณีการณ์ พวงเกษม (2532 : 19 - 20) กล่าวว่า เด็กที่เข้ามาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา อายุโดยเฉลี่ยแล้วคือ 6 ปีบริบูรณ์ เด็กในวัยนี้จะเข้าใจภาษาได้ดีขึ้น สามารถใช้ภาษาสื่อความหมายในการพูดได้รู้เรื่อง สำหรับการอ่านขั้นเริ่มต้นซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่การเขียน เด็กในวัยประถมศึกษานี้ นักจิตวิทยาได้จัดให้อยู่ในวัยเด็กตอนกลาง (Middle Childhood) เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางภาษา (Language Development) เจริญอย่างรวดเร็ว รู้คำศัพท์ต่างๆ เพิ่มขึ้น เด็กผู้หญิงจะมีภาษาดีกว่าเด็กผู้ชายทางด้านภาษาทุกระดับอายุ นักจิตวิทยาได้จัดพัฒนาการทางภาษาของเด็กในวัยนี้คือ

อายุ 9 ปี ชอบนิทานเกี่ยวกับเรื่องสัตว์ต่างๆ แต่ชอบเรื่องจริงๆ ไม่ใช่ให้สัตว์มาพูดภาษามนุษย์ ชอบนิทานเกี่ยวกับชนชาติต่างๆ ชอบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตภายในบ้านและในโรงเรียน โดยเฉพาะผู้หญิงชอบมากเป็นพิเศษ

อายุ 10 ปี ความสนใจในการอ่านไม่ต่างกับเด็กอายุ 9 ปีมากนัก เด็กผู้ชายจะสนใจอ่านหนังสือเกี่ยวกับการค้นพบสิ่งใหม่และเรื่องทำนองเดียวกันนี้มากขึ้น เด็กผู้หญิงมีความสนใจเหมือนเด็กวัย 9 ปี

อายุ 11 ปี ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับการผจญภัย เรื่องลึกลับ การค้นคว้า ประดิษฐ์ โดยเฉพาะเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิงชอบชีวิตภายในบ้าน สัตว์เลี้ยง เริ่มอ่านนวนิยายประเภทรักๆ ใคร่ๆ บันลือ พฤษะวัน (2521 : 14 - 17) ได้จำแนกความสนใจและความต้องการของเด็กไว้ ดังนี้

~~กรมการศึกษานานาชาติ~~
~~กระทรวงศึกษาธิการ~~

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 มีความสนใจในตนเองน้อยลง เริ่มสนใจเพื่อน และสภาพแวดล้อมที่ห่างตัวออกไปได้มากขึ้น สนใจเรื่องราวและความเป็นมาของสถานที่ บุคคลได้มากขึ้น ต้องการแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนแนวในการสืบเสาะที่จะรู้ ความจริงทั้งหลาย ต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมที่จะแสดงออกทางการเล่นเกม การกีฬา และการประดิษฐ์คิดค้นต่างๆ สนใจนิทาน เรื่องราว และสามารถเล่าสู่เพื่อนฟังได้ดีขึ้น

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีแนวโน้มว่าต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่น้อยลง และต้องการความเป็นอิสระมากขึ้น เริ่มเพื่อฝึกฝนถึงความคิดในอาชีพในอนาคตบ้าง เป็นครั้งคราว และเริ่มต้องการแบบอย่างความประพฤติจากบุคคลตัวอย่าง มีความสนใจเรื่องราว เฉพาะอย่างแยกกันระหว่างเพศ เพศหญิงสนใจเรื่องครอบครัว การเรือน ส่วนเพศชาย สนใจเรื่องเครื่องยนต์กลไก เกษตรกรรม เด็กวัยนี้ต้องการความเพลิดเพลินจากการอ่าน การใช้เวลาว่างในการประดิษฐ์สิ่งของง่ายๆ สนใจที่จะอ่านหนังสือหลายรส หลายประเภท กล้ายกกว่าต้องการที่จะสำรวจและให้ได้มาในสิ่งต้องการแบบอย่างในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ตนสนใจ เริ่มเรียนวรรณคดีได้ดีขึ้น ฉะนั้น สิ่งที่จะหาได้ง่ายอาจได้จากนิทาน เรื่องสั้น การผจญภัยต่างๆ

ถวัลย์ มาศจรัส (2538 : 27) กล่าวไว้ว่า เด็กอายุ 10 ปี จะชอบเรื่องผจญภัย ชอบนิทานเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของคนในต่างแดน การท่องเที่ยว ชีวิตประวัติบุคคลสำคัญ หนังสือเกี่ยวกับเครื่องยนต์กลไกต่างๆ นิยายโบราณ และตำนานบางเรื่อง ส่วนเด็กอายุ 11 ปี มีความสนใจในเรื่องผจญภัยลึกกลับ ชอบวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น เรื่องสัตว์และนิทานเกี่ยวกับธรรมชาติ เด็กอายุ 12 ปี ชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประวัติ บ้านและโรงเรียน เรื่องผจญภัย นวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ และเด็กอายุระหว่าง 13 - 14 ปี ชอบงานอดิเรก สนใจเรื่องกลไกและวิทยาศาสตร์มากขึ้น ชอบอ่านนิยายรักๆ ใคร่ๆ เรื่องผจญภัยของเด็กผู้ชาย

ขณะที่ ฉวีวรรณ อุทากินันท์ (2542 : 47 - 48) เสนอพัฒนาการเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการในการอ่านของเด็กวัย 8 - 12 ขวบ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4) ว่า เด็กวัยนี้จะเข้าใจคำเปรียบเทียบบ สนใจเรื่องเป็นจริงมากขึ้น เช่น เรื่องสัตว์ แต่ไม่ใช่สัตว์พูดได้ เด็กผู้ชายสนใจเรื่องวิทยาศาสตร์ การผจญภัย การต่อสู้ เรื่องมีจินตนาการกว้างไกลเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การทดลองต่างๆ ตามที่เรียนมาจากโรงเรียน เด็กผู้หญิงจะชอบการแต่งกายเสื้อผ้า การบ้านการเรือน ยังคงชอบเรื่องเกี่ยวกับทเวคา นางฟ้า ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะชอบเหมือนๆ กัน เช่น วรรณคดี นิทาน นิยายสำหรับเด็กง่ายๆ เกี่ยวกับเทพบุตร ซากุร่า สุนัขจิ้งจอก คำพังเพยต่างๆ นิทานพื้นบ้าน เรื่องตลก การ์ตูนขำขัน เข้าใจปัญหาสังคมบ้าง เรื่องศาสนาต่างๆ เช่น กฎแห่งกรรม ส่วนเด็กวัย 12 - 14 ขวบ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6) เป็นเด็ก

น.พ.
392.41
ศ 519 ก
2545

ก่อนวัยรุ่น ความสนใจในการอ่านจะต้องกว้างขวางมากขึ้น ชอบเรื่องวิทยาศาสตร์ ชีวิตประวัติ บุคคลสำคัญ เรื่องเด็กวัยเดียวกัน เรื่องโรงเรียน กีฬา งานอดิเรก สัตว์ แมลงต่างๆ เรื่องท้องถิ่น ประเพณีพื้นบ้าน เด็กวัยนี้จะรู้จักวินิจฉัยการอ่าน หาข้อเท็จจริงมาพิสูจน์ รู้จักค้นคว้าเพิ่มเติม ในสิ่งที่สงสัยและอยากรู้อยากเห็น เด็กชายจะสนใจวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คาราศาสตร์ การทดลองต่างๆ สนใจเรื่องในครอบครัว และเริ่มสนใจอ่านหนังสือ นวนิยายรัก ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายชอบเรื่องสัตว์ นอกจากนี้เด็กวัยนี้จะชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยว สังคม ประวัติศาสตร์ เกษตร การเพาะปลูก สุขภาพอนามัย โภชนาการ กีฬา วรรณคดี บทละคร คำประพันธ์ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา อาชีพ และเศรษฐกิจ ฯลฯ เด็กวัยนี้จะชอบหนังสือที่มีเรื่องมากกว่ารูป

คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต กล่าวไว้ในหนังสือกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของกรมวิชาการ (2543 : 15 - 20) สรุปได้ว่า การสร้างความสนใจในการอ่านเป็นหน้าที่ของทุกคน ที่จะพึงสร้างความสนใจในการอ่านให้เกิดขึ้นในตนเอง และสร้างความสนใจให้แก่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเคียง ทั้งในบ้าน ในโรงเรียน ในสถานศึกษาระดับสูง ซึ่งการสร้างความสนใจแก่นักเรียนนั้น ครู และผู้บริหารมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างทัศนคติอันถูกต้องเกี่ยวกับการอ่าน ต้องใช้วิธีสอนและแนะนำวิธีเรียนซึ่งปลูกฝังส่งเสริมการอ่านหนังสือเพื่อค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมที่จัดได้โดยไม่เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากนัก ได้แก่การจัดแสดงหนังสือที่ได้รับใหม่ การเล่านิทานสั้นๆ เล่าเรื่องจากหนังสือ ฯลฯ ครูผู้สอนจะต้องพยายามจัดกิจกรรมที่เด็กมีส่วนร่วมด้วยในฐานะของผู้จัดกิจกรรม เด็กจะต้องอ่านนิทานให้เข้าใจเรื่องและเข้าใจบทตัวละครด้วย

นอกจากนี้ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 49 - 51) กล่าวว่า ความพร้อมที่จะอ่านเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ การเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้นถ้านักเรียนยังไม่พร้อม ความพร้อมที่จะอ่านมีความสัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

ส่วน พิกุล ประเสริฐศรี กล่าวไว้ในหนังสือกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 31 - 41) เกี่ยวกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมทางการอ่าน ซึ่งพอจะแยกออกมาได้ 4 องค์ประกอบด้วยกันคือ 1) องค์ประกอบทางสติปัญญา 2) องค์ประกอบทางอารมณ์และสังคม 3) องค์ประกอบทางกาย และ 4) องค์ประกอบทางการศึกษาและอื่นๆ องค์ประกอบทางด้านสติปัญญาเป็นสิ่งที่ครูควรคำนึงถึงเรื่องนี้ให้มาก เพราะอายุสมองกับความยากง่ายที่จะเรียนอ่านของเด็กมีส่วนสัมพันธ์กันระดับสูง องค์ประกอบทางด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม ถ้าเด็กมีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย หรือมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมต่ำก็ยังไม่เป็นผลดีต่อความก้าวหน้าทางการอ่าน องค์ประกอบทางร่างกาย

ได้แก่ สุขภาพ สายตา การได้ยิน การบังคับกล้ามเนื้อ การพูด ความตั้งใจ และความผิดปกติทางประสาทล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสนใจในการอ่านทั้งสิ้น องค์ประกอบทางด้านโอกาส ประสบการณ์ การศึกษา เด็กจะพัฒนาความคิดรอบยอดต่างๆ จากประสบการณ์จากการดู การฟัง ความรู้สึก การจับต้องได้ การดม และการชิมรส ดังนั้นถ้าจะให้ การอ่าน เป็นไปอย่างมีความหมาย เด็กจำเป็นจะต้องมีภูมิหลังทางภาษามากพอสมควร จำเป็นจะต้อง รู้จักความหมายของคำต่างๆ ต้องเข้าใจความคิดต่างๆ ในหนังสืออ่านต้องสามารถแสดงออก ถึงความรู้สึกนึกคิดของตนโดยใช้ภาษาพูดที่ดีพอสมควร ตลอดจนรู้จักประเมินความคิดเห็น ต่างๆ ของผู้อื่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรใช้โอกาสจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ตนและเด็กเข้าไป สัมผัสให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กให้มากที่สุด ครูและผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องช่วยเด็กพัฒนาความ ต้องการที่จะเรียนอ่าน โดยอาจจัดให้เด็กได้ฟังหรืออ่านนิทานดีๆ สนุกๆ โคลงกลอน มุขตลก ต่างๆ ภาพ และเนื้อหาสาระต่างๆ จากหนังสือ ซึ่งจะมีส่วนทำให้เด็กได้มีโอกาสและพัฒนา ความชอบหรือสนใจในการอ่านมากขึ้น

เจตคติ

ความหมายของเจตคติ

เจตคติเป็นความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจมีเป็นไปใน ทางบวกหรือทางลบก็ได้

เจตคติ เป็นกริยาทำที่ของบุคคลที่เกิดจากความโน้มเอียงทางด้านจิตใจ ซึ่งแสดงออก ต่อสิ่งเร้าหนึ่งๆ โดยอาจแสดงออกในทางสนับสนุนหรือต่อต้านก็ได้ (วิชย บุญชูดวง. 2535 : 10)

เจตคติ เป็นความรู้สึกเชื่อ สรรพธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนเกิดความพร้อมที่จะแสดง การกระทำออกมา ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางดีหรือไม่ดีก็ได้ เจตคดียังไม่เป็นพฤติกรรม แต่เป็น ตัวการที่จะทำให้เกิดพฤติกรรม ดังนั้น เจตคติจึงเป็นคุณลักษณะของความรู้สึกซ่อนเร้นอยู่ ภายในใจ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2542 : 54) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไทศาล หวังพานิช (2526 : 146) ที่ว่า เจตคติเป็นความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่ง ใดสิ่งหนึ่งอันเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น และความรู้สึกดังกล่าวจะ เป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มของการตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทิศ ทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นทางสนับสนุน หรือได้แย้งคัดค้านก็ได้ เจตคติสามารถแยกได้ ดังนี้

1. เจตคติเป็นพฤติกรรม หรือความรู้สึกด้านจิตใจที่มีต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งใน สังคม

2. เจตคติเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้าหรือเกี่ยวกับประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

3. การแสดงออกของเจตคติหรือการตอบสนองสิ่งเร้าใดๆ จะเป็นไปในรูปแบบของการสนับสนุนคัดค้าน ซึ่งเรียกว่าเป็นไปในทางบวก หรือรูปแบบการโต้แย้งคัดค้าน ซึ่งเรียกว่า เป็นไปในทางลบหรืออาจรู้สึกเฉยๆ ต่อสิ่งนั้นๆ

ส่วน ธีรวุฒิ เอกะกุล (2542 : 3) ได้กล่าวสรุปความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติเป็นพฤติกรรมหรือความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ เกี่ยวกับสิ่งเร้าหรือเกี่ยวกับประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

สรุปได้ว่า เจตคติหมายถึง ความรู้สึกความคิดเห็นหรือกิริยาท่าทีของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ อาจเป็นความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบก็ได้ เจตคติไม่ใช่ พฤติกรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้

องค์ประกอบของเจตคติ

การที่บุคคลใดจะเกิดเจตคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นไม่ว่าจะเป็นทางด้านบวกหรือลบก็ตาม บุคคลนั้นจะต้องผสมผสานคุณลักษณะย่อยหลายๆ อย่าง เช่น การรับรู้ การประเมินค่า ความซาบซึ้ง ความสนใจ คุณลักษณะเหล่านี้จะรวมตัวกันขึ้นเป็นความรู้สึกและเจตคติของบุคคลนั้น แต่อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้คนเราเกิดเจตคติขึ้นได้นั้นมีอยู่ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (ธีรวุฒิ เอกะกุล. 2542 : 10 - 11)

1. ความรู้ (Cognitive Component) บุคคลใดจะมีเจตคติต่อสิ่งใดได้บุคคลนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้นก่อน เพื่อใช้เป็นรายละเอียดสำหรับให้เหตุผลในการที่จะสรุปเป็นความเชื่อต่อไป

2. ความรู้สึก (Feeling Component) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหลังจากรู้และเข้าใจสิ่งนั้นแล้ว กล่าวคือ เมื่อบุคคลใคร่และเข้าใจเรื่องใด จะสรุปเป็นความเห็นในรูปการประเมินผลว่าสิ่งนั้นเป็นที่น่าพอใจหรือไม่สำคัญหรือไม่ ดีหรือเลว ซึ่งเท่ากับเกิดอารมณ์ หรือความรู้สึกต่อสิ่งนั้น

3. ความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติ (Action Tendency Component) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายที่รวมตัวมาจากความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนทำให้เกิดความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติหรือตอบสนองต่อสิ่งนั้น ในทิศทางที่สนับสนุน คัดค้าน หรือขัดแย้งตามความรู้และความรู้สึกที่เป็นพื้นฐานนั้น

นอกจากนี้ วิชัย บุญชูดวง (2535 : 14 - 15) กล่าวว่า นักจิตวิทยาได้ให้แนวคิดอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 แนว ดังนี้

แนวคิดแรก เป็นแนวคิดดั้งเดิมที่เชื่อว่าเจตคติมีองค์ประกอบเดียว คือ องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึกในทางชอบหรือไม่ชอบที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของเจตคตินั้น

แนวคิดที่ 2 เชื่อว่าเจตคติมี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ หรือองค์ประกอบด้านปัญญา ซึ่งได้แก่ ความคิดความเชื่อที่มีต่อเป้าหมายของเจตคตินั้นกับองค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก

แนวคิดที่ 3 เป็นแนวคิดที่ยอมรับกันโดยเชื่อว่าเจตคติมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจและความเชื่อที่บุคคลนั้นมีต่อเป้าหมายของเจตคติ

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกในทางที่ดี ไม่ดี ชอบ ไม่ชอบที่บุคคลนั้นมีต่อเป้าหมายของเจตคติ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติตอบสนองต่อเป้าหมายของเจตคติ

โดยทั่วไปองค์ประกอบทั้งสามนี้จะมีความสัมพันธ์กันและมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน โดยมีองค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก เป็นองค์ประกอบแกนกลาง ปัจจุบันแนวคิดที่ได้รับความนิยมมาก ก็คือแนวคิดที่เห็นว่าเจตคติมีองค์ประกอบด้านความรู้สึกเพียงองค์ประกอบเดียว ดังนั้นในการวัดเจตคติจึงมักมุ่งวัดองค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึกเป็นหลัก สอดคล้องกับแนวความคิดของ ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2542 : 59 ที่ว่า นักจิตวิทยามีความเชื่อแตกต่างกันไป ยังไม่มีบทสรุปที่แน่นอนเพราะแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มพยายามศึกษาค้นคว้าไปเรื่อยๆ ปัจจุบันมีแนวความคิดเห็นแตกต่างกันอยู่ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. เจตคติมีองค์ประกอบเดียว ตามความคิดหรือแนวความเชื่อนี้พิจารณาได้จากเจตคตินั้นเอง กลุ่มนี้จะมองเจตคติเกิดจากการประเมินเป้าหมายของเจตคติว่า รู้สึกชอบหรือไม่ชอบ

2. เจตคติมี 2 องค์ประกอบ ตามแนวคิดนี้มองเจตคติประกอบด้วย องค์ประกอบด้านสติปัญญาและด้านความรู้สึก

3. เจตคติมี 3 องค์ประกอบ แนวความคิดนี้เชื่อว่าเจตคติมี 3 องค์ประกอบหรือ 3 ส่วน ได้แก่

3.1 ด้านสติปัญญา (Cognitive Component) ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจและความเชื่อที่บุคคลนั้นมีต่อเป้าหมายของเจตคติ

3.2 ด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์

ของคนใดคนหนึ่งที่มีต่อเป้าเจตคติว่ารู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น พอใจหรือไม่พอใจ หลังจากการสัมผัสหรือรับรู้เป้าเจตคติแล้ว สามารถแสดงความรู้สึกโดยการประเมินสิ่งนั้นว่าดีหรือไม่ดี

3.3 ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นด้านแนวโน้มของการกระทำหรือจะแสดงพฤติกรรม เจตคติเป็นพฤติกรรมซ่อนเร้น ในขั้นนี้เป็นการแสดงแนวโน้มของการกระทำต่อเป้าเจตคติเท่านั้นยังไม่แสดงออกจริง

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคตินั้นสามารถจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบหลักๆ ด้วยกัน คือ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบด้านความรู้สึก และ องค์ประกอบด้านพฤติกรรมหรือการกระทำนั่นเอง

ประโยชน์ของเจตคติ

เจตคติเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้คนแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งประโยชน์ของการศึกษาเจตคติอาจสรุปได้ดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2542 : 59)

1. เจตคติเป็นคำย่อของการอธิบายความรู้สึกยาวๆ ครอบคลุมพฤติกรรมต่างๆ ได้มาก
  2. เจตคติใช้พิจารณาเหตุผลของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งอื่นหรือมีต่อเป้าเจตคติของคนคนนั้นได้ นั่นคือรู้เจตคติของคนสามารถส่งเสริมหรือยับยั้งสิ่งที่จะแสดงออกมาได้
  3. เจตคติสามารถมองสังเกตได้ เพราะเจตคติเป็นสิ่งคงเส้นคงวา พฤติกรรมของบุคคลที่จะแสดงออกมาจากเจตคติ
  4. เจตคติมีความคงามในตัวมันเอง เจตคติของคนที่มีต่อเป้าเจตคติดรอบๆ ตัวเราเองสะท้อนให้เห็น โลกทัศน์ของคนๆ นั้นมีคุณค่าในการศึกษาจุดมุ่งหมายของชีวิตเขา
- ส่วน ธีรวุฒิ เอกะกุล (2542 : 19) กล่าวว่า ประโยชน์ของเจตคติมีดังนี้
1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยการจัดรูปหรือจัดระบบสิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา
  2. ช่วยให้มีการเข้าใจตนเอง (Self - Esteem) โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา
  3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อน ซึ่งมีปฏิริยาโต้ตอบหรือการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปนั้น ส่วนมากจะทำให้สิ่งที่ทำความความพอใจมาก

4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าเจตคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น

5. เตรียมบุคคลเพื่อให้พร้อมต่อการปฏิบัติการ

6. ช่วยให้บุคคลได้คาดคะเนล่วงหน้าว่าจะเกิดอะไรขึ้น

7. ทำให้บุคคลได้รับความสำเร็จตามหลักชัยที่วางไว้

ดังนั้น การรู้เจตคติของคนจึงใช้ทำนายพฤติกรรมที่เขาจะแสดงออกเป็นการรู้ไว้ก่อนเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขได้

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของเจตคตินั้นมีมากมายหลายประการ เช่น ช่วยให้เราสามารถรับรู้และเข้าใจถึงคุณลักษณะ ทักษะ และความรู้ต่างๆ ที่บุคคลนั้นๆ มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้เจตคติยังส่งผลให้มีความเข้าใจในตนเอง และยังช่วยให้คนเราสามารถที่จะเลือกสรรกลั่นกรองสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง ตลอดจนสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีได้อีกด้วย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มภาษาไทย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6) มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 8 - 10)

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

1. สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น
2. เข้าใจความหมายของคำ สำนวน โวหาร การเปรียบเทียบ จับประเด็นสำคัญ แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ตีความ สรุปความ
3. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจ คัดการณ์ และใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน
4. เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้
5. เขียนเรียงความย่อความ จดหมาย เขียนอธิบาย เขียนชี้แจงการปฏิบัติงานและรายงาน เขียนเรื่องราวจากจินตนาการและเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง จดบันทึกความรู้ ประสบการณ์ เหตุการณ์ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ
6. สรุปความ วิเคราะห์เรื่องที่ฟังที่ดู และเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในชีวิตจริง
7. สนทนา ได้ตอบ พูดยุติความรู้ ความคิด ความต้องการ พูดยุติเรื่องราว พุดต่อหน้าชุมชน และพุดรายงาน
8. ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

9. เข้าใจลักษณะของคำไทย คำภาษาถิ่น และคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย
10. ใช้ทักษะทางภาษาเพื่อประโยชน์ได้ตามจุดประสงค์
11. ใช้หลักการพิจารณาหนังสือ พิจารณาวรรณคดีและวรรณกรรมให้เห็นคุณค่าและนำไปประโยชน์ไปใช้ในชีวิต
12. สามารถแต่งภาพและกลอนง่าย ๆ
13. สามารถเล่านิทานพื้นบ้านและตำนานพื้นบ้านในท้องถิ่น
14. มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน

สำหรับสาระที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับทางด้านการอ่านในระดับช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6) มีมาตรฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านคือ สาระที่ 1 การอ่าน ประกอบด้วยมาตรฐานย่อยคือ มาตรฐานที่ 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ส่วนมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นั้นได้แก่ สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐานที่ 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่านประกอบด้วยรายละเอียดคือ

1. สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น เข้าใจความหมายของคำ สำนวนโวหาร การบรรยาย การพรรณนา การเปรียบเทียบ การใช้บริบท เข้าใจความหมายของถ้อยคำ สำนวนและเนื้อเรื่องและใช้แหล่งความรู้พัฒนาความสามารถการอ่าน
2. สามารถแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ตีความ สรุปความหาคำสำคัญในเรื่องที่อ่านและใช้แผนภาพความคิด พัฒนาความสามารถการอ่าน นำความรู้ ความคิดจากการอ่าน ไปใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจ คาดการณ์ และใช้การอ่านเป็นเครื่องมือการพัฒนาตน การตรวจสอบความรู้และค้นคว้าเพิ่มเติม
3. สามารถอ่านในใจและอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรองได้คล่องและรวดเร็ว ถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์และอักขรวิธี และจำบทร้อยกรองที่มีคุณค่าทางความคิดและความงดงามทางภาษา สามารถอธิบายความหมายและคุณค่านำไปใช้อ้างอิง เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามจุดประสงค์อย่างกว้างขวางมีมารยาทการอ่านและนิสัยรักการอ่าน

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์จุดหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบ

หลักสูตรที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในส่วนบทบาทของผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียนเป็นผู้สนับสนุน เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียนโดยดำเนินการ ดังนี้

1. คิดค้นเทคนิคกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่นๆ และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่างๆ เช่น ความรู้ ความสามารถทางด้านเนื้อหา ความสนใจและวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในโรงเรียน และในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้วาที การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงการ การประกวดการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ

3. การพัฒนาการเรียนรู้หลักการรู้ภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษา และวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษา จำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

4. การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในยุคสมัยต่างๆ และเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของภาษาไทยเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยการอ่านพิจารณา วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่า วรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผล มีการนำเสนอใจความ ความซาบซึ้ง ข้อคิดและประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การรายงาน การจัดแสดงการสร้างสรรคัวรรณกรรมทั้งร้อยแก้วร้อยกรอง ฯลฯ ทั้งนี้จะเกิดผลทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

5. การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิถีชีวิตและศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์ การรายงาน การทำโครงการ การจัดการแสดง เป็นต้น โรงเรียนและชุมชนจะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วิจิระ จันทาทออ่อน (2532) วิจัยเรื่อง “การสร้างและพัฒนารูปแบบการสอนภาษาไทยสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน การเขียนสะกดคำและความคงทนในการจำ ของกลุ่มนักเรียนที่เรียนจากรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น และกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ” กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนบ้านสว่าง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 2 ชุด หนังสือเรียนที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 เรื่อง และแผนการสอนที่ใช้กับกลุ่มทดลองและแผนการสอนสำหรับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ในด้านความเข้าใจในการอ่านกลุ่มทดลองมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเขียนสะกดคำกลุ่มทดลองมีความสามารถในการเขียนสะกดคำสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความคงทนในการจำทั้งในด้านความเข้าใจในการอ่านและเขียนสะกดคำ กลุ่มทดลองมีความคงทนในการจำสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทับทิม พรหมวิหารสังจา (2533) วิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้นิทานเป็นบทเรียนกับการสอนตามปกติ” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้นิทานเป็นบทเรียนกับการสอนตามปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมอคินแดง มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2533 จำนวน 90 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 45 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย แล้วใช้วิธีการสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งกลุ่มทดลองสอนโดยใช้นิทานเป็นบทเรียน และกลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีสอนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย แผนการสอนโดยใช้นิทานเป็นบทเรียน แผนการสอนตามปกติ และนิทาน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนโดยใช้นิทานเป็นบทเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พุทธชาติ อินทร์รักษา (2534) วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูภาษาไทย เกี่ยวกับการใช้นิทานพื้นบ้านอีสานประกอบการเรียนการสอนอ่าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 9” ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยใช้นิทานพื้นบ้านอีสานประกอบการเรียนการสอนอ่านน้อย

ที่สุดและครูภาษาไทยแสดงความคิดเห็นว่า การใช้นิทานพื้นบ้านอีสานประกอบการเรียนการสอนอ่านมีประโยชน์มาก คือเห็นว่ามีนักเรียนรักและภูมิใจในวัฒนธรรมของถิ่นคนและได้เสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยไว้คือ ควรให้มีการวิจัยเชิงพรรณนารวบรวมนิทานพื้นบ้านของอีสานเพื่อให้ครูมีบัญชีเรื่องไว้เลือกนิทานพื้นบ้านมาสอนในโรงเรียนได้

อรรด พลาชะหาร (2535) วิจัยเรื่อง “ผลของการสอนอ่านโดยวิธีธรรมชาติที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พูดสองภาษา” กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พูดสองภาษา โรงเรียนหลักเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พูดสองภาษาที่ได้รับการสอนอ่านโดยวิธีธรรมชาติ สูงกว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พูดสองภาษาที่ได้รับการสอนอ่านตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญส่ง ทรุศรี (2536) วิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการใช้บทบาทสมมุติและการใช้เพลงพื้นบ้าน” ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชานิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยการใช้บทบาทสมมุติสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้เพลงพื้นบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เจนจิรา รัตนเคชาพิทักษ์ (2536) วิจัยเรื่อง “ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยในภาพในหนังสือการ์ตูนกับพื้นฐานวัฒนธรรมที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่อ่านหนังสือการ์ตูนที่มีการดำเนินเรื่องด้วยภาพที่แสดงวัฒนธรรมต่างกัน มีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า นักเรียนที่อ่านหนังสือการ์ตูนที่มีการดำเนินเรื่องด้วยภาพที่แสดงวัฒนธรรมแบบภาคกลาง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าที่อ่านหนังสือการ์ตูนที่มีการดำเนินเรื่องด้วยภาพแสดงวัฒนธรรมแบบภาคใต้

อรุณี สายเสมา (2536) วิจัยเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยวิธีการทำนาย” กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโนนสูง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จตุกัญจน์ สุวรรณธาดา (2536) วิจัยเรื่อง “ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการอ่านที่มีต่อความสนใจในการอ่านและความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชวินิตบางเขน ปีการศึกษา 2536” จำนวน 64 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการอ่านได้คะแนนความสนใจในการอ่านและคะแนนความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามที่โรงเรียนกำหนดและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุจินดา รูปโถม (2537) วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเพื่อใช้ประกอบการสอนรายวิชานิทานพื้นบ้าน” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันการเล่านิทานของชาวบ้านต่างๆ ไปนั้นแทบจะหาฟังไม่ได้แล้วในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต่างๆ น่าจะมีการนำเอานิทานพื้นบ้านมาใช้ประกอบในการเรียนการสอน และนอกจากนี้น่าจะศึกษาหาวิธีการที่จะทำให้นิทานพื้นบ้านเป็นที่น่าสนใจและยังคงอยู่กับสังคมตลอดไป

ประคองศรี นิลโขง (2538) วิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนนิทานพื้นบ้านในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 8” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมองเห็นถึงความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนการสอนนิทานพื้นบ้านในโรงเรียนและครูผู้สอนนำเนื้อหาจากนิทานพื้นบ้านล้านนาที่เน้นขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและความสนุกสนานมาใช้ คิดเป็นร้อยละ 100 แต่ยังคงมีปัญหาที่พบคือการขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ

นงลักษณ์ คำยิ่ง (2540) วิจัยเรื่อง “การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ปริศนาคำทาย และการสอนตามคู่มือครู” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยใช้ กิจกรรมการเล่านิทาน ปริศนาคำทาย และคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เรียนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมแบบปริศนาคำทายมีความสามารถในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมตามคู่มือครู และนักเรียนที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรม การเล่านิทาน ปริศนาคำทาย และคู่มือครู มีความสามารถในการเขียนโดยนักเรียนที่เรียนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมแบบเล่านิทาน มีความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมตามคู่มือครู

กัญวีร์ สันติกุล (2542) วิจัยเรื่อง “ผลของการใช้นิทานอิงปรัชญาจากหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีค่านิยมทัศนคติทางคุณธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” คุณธรรมที่นำมาใช้เป็นเนื้อหาในการวิจัย ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที ความตรงต่อเวลา ความสามัคคี การอยู่

ร่วมกัน การรู้จักความพอดี ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความมีสติและเหตุผล การไม่หลงตนเอง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน ของโรงเรียนวัดสองพี่น้อง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบมโนทัศน์ทางคุณธรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการใช้นิทานอิงปรัชญาจากหนังสืออ่านสำหรับเด็กประกอบการสอนคุณธรรม ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการทดลองคะแนนมโนทัศน์ทางคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มที่เรียนโดยใช้นิทานอิงปรัชญาจากหนังสืออ่านสำหรับเด็กประกอบการสอนคุณธรรมสูงกว่ากลุ่มที่เรียนคุณธรรมตามแผนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการใช้นิทานอิงปรัชญาจากหนังสืออ่านสำหรับเด็กประกอบการสอนคุณธรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

3. หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2535-2540 จำนวน 362 เล่ม เป็นหนังสือนิทานสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม จำนวน 74 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 20.44

4. หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม จำนวน 74 เล่ม พบว่า หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมการอยู่ร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม พบมากที่สุด คือ 12 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 16.22 รองลงมา คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำนวน 8 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 10.81 และความประหยัด ความตรงต่อเวลา ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และมีความเชื่อมั่นในตนเอง พบน้อยที่สุด คือ 1 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 1.35

5. หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม จำนวน 74 เล่ม พบว่ามีเนื้อหาหรือการผูกเรื่องตามแนวปรัชญาพิพัฒนนิยม (Progressivism) มากที่สุด จำนวน 26 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 35.14 รองลงมาคือ อุดมคติพิพัฒนนิยม จำนวน 23 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 31.08

สุชาดา สงนุ้ย (2542) วิจัยเรื่อง “ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนไม่ชอบพูดภาษาไทยกับเพื่อนๆ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน นักเรียนไม่สามารถฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ดี นักเรียนโดยส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวัน ครูขาดความรู้ในเรื่องวิธีสอนทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน และครูขาดความรู้ในเรื่องวิธีสอนภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่สองให้แก่ผู้เรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแรก และได้เสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยไว้ คือควรวิจัย

เพื่อศึกษาเนื้อหา และกลวิธีการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนในเขตพื้นที่อำเภอตากใบและเขตพื้นที่อื่นๆ ของจังหวัดชายแดนภาคใต้

พรจิต แท้สูงเนิน (2543) วิจัยเรื่อง “การศึกษาทัศนคติและความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการอ่านแบบปฏิบัติการกับวิธีสอนแบบปกติ” กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่ามัธยิมเลขคณิตของความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจคิดเป็นร้อยละ 89.15
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการมีทัศนคติต่อการอ่านภาษาไทยอยู่ในระดับดี โดยมีค่ามัธยิมเลขคณิตของทัศนคติต่อการอ่านภาษาไทยเท่ากับ 3.96
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบปฏิบัติการมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบปฏิบัติการมีทัศนคติต่อการอ่านภาษาไทยแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

ผลทาน ศรีณรงค์ (2543) วิจัยเรื่อง “การศึกษาพัฒนาการในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้นิทานพื้นบ้านไทยเป็นสื่อ” ผลการวิจัยพบว่า นิทานพื้นบ้านไทยสามารถที่จะเร้าหรือจูงใจให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการอันกว้างไกล นอกจากนี้นิทานพื้นบ้านยังเป็นเรื่องใกล้ตัวที่นักเรียนเคยรู้มาบ้างแล้ว จะทำให้นักเรียนสนใจอ่านด้วยความอยากรู้เรื่องราว ไม่เบื่อหน่ายที่จะอ่านและคิด และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้นเป็นลำดับ คะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนของนักเรียนทั้งสองแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรนำนิทานพื้นบ้านไทยไปใช้พัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับชั้นต่างๆ ต่อไป

อรวรรณ น้อย मुख (2544) วิจัยเรื่อง “การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี” โดยคัดเลือกเนื้อหาที่นำมาใช้ในการวิจัย คือนิทาน เรื่องสั้นสำหรับเด็ก สารคดี ฯลฯ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีพัฒนาการ

ความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้เสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยไว้ คือควรศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียน โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี โดยมีการเปรียบเทียบเนื้อความประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง

งานวิจัยต่างประเทศ

อิรีคติน, นาโคท์ กุลเคน (Erecetin, Naciye Gulcan. 2001) ทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนอ่านสำหรับนักเรียนพูดสองภาษาโดยใช้สื่อประสมด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้สื่อประสมด้านสิ่งแวดล้อมมีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้น และนักเรียนที่ได้รับการอ่านโดยใช้สื่อประสมมีเจตคติต่อการอ่านสูงขึ้น

กูโอ, ชูควิน (Guo, Shuqin. 2001) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์การอ่านภาษาอังกฤษของชาวจีนที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของชาวจีนที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและปัจจัยเกี่ยวกับความสามารถในการฟัง การรู้หลักไวยากรณ์ และพื้นฐานทางภาษาของผู้อ่านเป็นสำคัญ

เฟอร์กูลสัน, จีน คลาร์ก (Ferguson, Jean Clarke. 2001) ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนเกรดหกโดยใช้วิธีสอนอ่านแบบเมต้าคognitive) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนเกรดหก จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน สอนอ่านโดยใช้เทคนิคการสอนแบบเมต้าคognitive) และกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน สอนอ่านแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเกรดหกที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้เทคนิคการสอนอ่านแบบเมต้าคognitive) กับนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้เทคนิคการสอนอ่านแบบเมต้าคognitive) มีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อברהัม, ลี บันแมน (Abraham, Lee Bauman. 2001) ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลการใช้สื่อประสมสำหรับนักเรียนพูดสองภาษาที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและการรู้คำศัพท์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนจำนวน 100 คน ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 เนื้อหาที่ใช้ในการสอนเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับคำศัพท์ และบทอ่านทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนพูดสองภาษาที่ได้รับการสอนโดยใช้สื่อประสมมีความเข้าใจในการอ่านและการรู้คำศัพท์สูงกว่าก่อนเรียน

คอบบี้, บาร์บารา บุษ (Cobb, Barbara Bush. 2002) ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลการสอนอ่านโดยใช้ทฤษฎีแบบเมต้าคognitive) สำหรับนักเรียนเกรด 4 ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา เกรด 4

จำนวน 4 โรงเรียน แบ่งออกเป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ระดับ ต่ำ และสูง กลุ่มละ 2 โรงเรียน เวลาที่ใช้ในการวิจัยตั้งแต่ปีการศึกษา 1997 – 1998 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเกรดหก ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและสูงที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้ทฤษฎีเมตาคอนคิชั่นมีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้นิทานพื้นบ้านที่นำมากล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบเจตคติและความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนพูดสองภาษาที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้นิทานพื้นบ้านกับบทอ่านทั่วไปในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียง จันทน์นครราชสีมา เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนอ่านภาษาไทยต่อไป

